

מעלת לימוד תורה בשבת

נעסוק בנושא הטעון חיזוק - לימוד התורה בשבת אשר יש בו חשיבות ומעלה עצומה.

לא ניתנו שבתות וי"ט אלא לעסוק בהן בתורה!

איתא בירושלמי במסכת שבת (פרק ט"ו ה"ג): "לא ניתנו שבתות וימים טובים אלא לעסוק בהן בדברי תורה".

למדנו אם כן שלא נתן הקב"ה מאוצרו הטוב את שבת קודשו לעם ישראל אלא בשביל שיהגו בה בתורתו.

"ויקהל משה" - עשה קהילה גדולה

וראה מה שכתב במדרש תנחומא (והובא ברוקח סימן נ"ה): "ויקהל משה" אמר הקדוש ברוך הוא למשה: עשה קהילה גדולה לדרוש להם ברבים הלכות שבת, שילמדו ממך דורות הבאים להקהיל קהילות בכל שבת ושבת לדרוש לישראל איסור והיתר".

וכתב מרן הבית יוסף זצ"ל על זה באו"ח סימן ר"צ וזה לשונו: "ומכאן סמכו בכל תפוצות הגולה להתקבץ בבתי כנסיות לקרות מקרא ולדרוש ברבים אגדה אחר סעודת שחרית". ובשלחן ערוך (שם ס"ב) כתב: "אחר סעודת שחרית, קובעים מדרש לקרות בנביאים, ולדרוש בדברי אגדה, ואסור לקבוע סעודה באותה שעה".

פורים דיליה

ובמדרש שם: "רבי אליעזר אומר: "ויקהל משה" - אמר להו הקדוש ברוך הוא לישראל: אם אתם נקהלים בכל שבת ושבת לבתי כנסיות ולבתי מדרשות וקורין בתורה ובנביאים, מעלה אני עליכם כאילו המלכתם אותי בעולמי, שכן ישעיה הנביא מפרש "ואתם עידי נאם ה' ואני קל" (ישעיה מג, יב) - אתם מעידים עלי שאני אלוקים בעולם".

ובשל"ה הקדוש (מסכת סוכה נר מצוה מט) כתב על כך: "מכל הלין למדנו, שלא נתנו שבתות וימים טובים לישראל, אלא לשמוח בהם שמחת תורה, כל אחד לפי מה שהוא, אם בעלי מקרא - מקרא, אם בעלי משנה - משנה וכו', או ישמעו הדרשה מפי חכם הדורש להם מענינו של יום, דברי פסח בפסח וכו', בצירוף הזכרת הניסים שעשה לנו השם יתברך בימים ההם".

אין לו מנוחה להקב"ה בעולמו אלא עם עושי תורה

ובתנא דבי אליהו (אליהו רבה פרשה א) איתא: "כך אמר להן הקדוש ברוך הוא לישראל: בני לא כך כתבתי לכם בתורתך "לא ימוש ספר התורה הזו מפידך" (יהושע א, ח) - אף על פי שאתם עושים מלאכה כל ששה ימים יום השבת יעשה כולו תורה. מכאן אמרו: לעולם ישכים אדם וישנה בשבת, וילך לבית הכנסת ולבית המדרש, יקרא בתורה וישנה בנביאים, ואחר כך ילך לביתו ויאכל וישתה, לקיים מה שנאמר: "לך אכל בשמחה לחמך ושתה בלב טוב יינך" (קהלת ט, ז), לפי שאין לו מנוחה להקב"ה אלא עם עושי תורה בלבד, שנאמר: "ואת כל אלה ידי עשתה", עכ"ל.

מה ערכה של שעת לימוד בשבת?...

ידוע מה שכתב הבן איש חי זצ"ל (פ' שמות) בשם המקובלים זצ"ל: גדול הפועל הנעשה מעסק התורה ביום השבת אלף פעמים יותר מן הנעשה מעסק התורה של ימי החול!

ובספר לב אליהו (ח"א עמ' 19) מובא, שהגאון רבי אליהו לופיאן זצ"ל סיפר שכאשר ביקר אצל החפץ חיים זצ"ל שבת אחת, הוא פרש בפניו את החשבון הבא:

איתא בחז"ל (עיין ירושלמי ברכות פ"א ה"ה) שמצות שבת שקולה כנגד כל מצוות התורה, ונמצא אם כן שכל מצוה שמקיימים בשבת הרי הוא שווה ערך לתרי"ג מצוות. והרי ידוע שהגר"א זצ"ל כותב בספרו שנות אליהו (ריש מסכת פאה) שכל תיבה ותיבה בלימוד התורה נחשבת למצוה בפני עצמה. ונמצא שכאשר לומדים תורה בשבת יש להכפיל כל מילה בשש מאות ושלוש עשרה פעמים, והרי בבדיקה פשוטה ניתן לראות שאדם לומד כמאתיים מילים בדקה, נמצא אפוא שכל דקת לימוד בשבת אדם מקיים בה 122,600 מצוות, ובלימוד של שעה אחת לפי חשבון זה יש בידו 7,356,000 מלאכים מליצי יושר הנבראים עם כל מצוה ומצוה!

ואם נוסיף לחשבון הנ"ל את אשר הבאנו בשם הבן איש חי זצ"ל שכל מילה של תורה בשבת פועל אלף מונים יותר ממה שהוא פועל בימות החול - יש בידינו חשבון עצום ונורא עד למאוד.

ולכן כמה עלינו להשתדל להוסיף עוז ותעצומות בלימוד ביום השבת ולנצל כל דקה פנויה לצורך מטרה נשגבה זו!

כשהלימוד בשבת הוא על חשבון הלימוד בחול

וראה דברים כדרבנות כתשובה לשאלה שנשאל בענין זה הגאון רבי ישראל אליהו וויינטרויב זצ"ל (ספר עיני ישראל מכתב כ"ב) וזה לשונו:

"האם כדאי לישון פחות בשבת כדי ללמוד יותר על חשבון הלימוד של ימות החול, שהרי אמרו שהלימוד בשבת שווה יותר מהלימוד בחול"? וכך ענה הגאון זצ"ל: "איני רואה שום צד ספק כאן, בודאי כדאי להדחק קצת כדי לקבל מתנת שבת, בין בכמות הידועה, ובין באיכות. כי בשבת בהיותה מעין עולם הבא אז ימצא בה היחיד חלקו המיוחד לו בתורה כמו שכרו שהוא חלקו המיוחד לו לעולם הבא".

וכך כותב הגאון רבי צדוק הכהן מלובלין זצ"ל (פרי צדיק פ' חיי שרה אות ו') וז"ל: "בשבת הזמן לזכות להתורה שבעל פה!"

פורים דיליה

תורה שלומדים בשבת אין בה שכחה!

נביא בענין דברים נפלאים מסה"ק שפת אמת בפרשת כי תשא (שנת תרס"ב):

הנה איתא במדרש תנחומא (פרשת כי תשא): "א"ר אבהו: כל ארבעים יום שעשה משה מלמעלן היה לומד תורה ושוכח, לסוף אמר ליה: רבש"ע הרי באו ארבעים יום ואיני יודע דבר, מה עשה הקדוש ברוך הוא, משהשלים ארבעים יום נתן לו את התורה במתנה, שנאמר: "ויתן אל משה ככלתו".

וביאר שם השפת אמת זצ"ל: "כי מ' יום - הכנה אל התורה. כמו ששת ימי המעשה - הכנה אל השבת שהוא תכלית מעשה בראשית, כמו כן מ' יום - נגד ציור הולד, דהיינו התפשטות התורה ברמ"ח ושס"ה בציור האדם. ובזה יש עוד התחברות אל הגוף והטבע. ויש בו שכחה כי הטבע משכח. אבל אחר כך ניתן התורה במתנה - היא תורה עליונה כלל התורה. כמ"ש "ככלתו" - כללים ניתנו לו. וכמו כן שבת - כלל ימי המעשה והוא "יומא דנשמתא - יומא דזכירה" דלית ביה שכחה. דכל השכחה מצד הגוף. ובשבת נתגלה זה שורש התורה, ומשה רבינו ע"ה כמ"ש "מזמור" שיר "ליום" השבת - ר"ת למש"ה. והתורה שלומדין בשבת אין בה שכחה" עכ"ל ק.

קדושת היום מסייעת להשכיל ולהבין בחכמה הנעלמה!

יש להוסיף: לא זו בלבד שהתורה הנלמדת בשבת לא שולטת בה שכחה אלא השבת משפיעה על האדם רוח חכמה ובינה להבין טוב יותר ולחדש חידושים לאמיתה של תורה, ואף להשיג את רזיה וסודותיה!

בוא וראה את דברי הגמרא במסכת גיטין (דף ס.) "רבי יוחנן ורבי שמעון בן לקיש מעייני בספרא דאגדתא בשבתא". וכתוב על זה בחידושי היעב"ץ וז"ל: "והיו מעיינין בשבת בדבר אגדה שמושכת הלב מפני עונג שבת, וקדושת היום מסייעת להשכיל ולהבין בחכמה הנעלמה קודש קודשים".

וראה לשון קודשו של השל"ה זצ"ל (מסכת שבת נר מצוה אות נג): "ואדרבה חייב אדם לראות בכל שבת ושבת לחדש חידושי התורה, כמו שכתוב בזהר

הקדוש (ח"ג דף קע"ג ע"ב) שבמוצאי שבת בחזרת נשמה יתירה למקומה, שואל אותה הקדוש ברוך הוא, מה חידוש היה מחדש בתורה".

המחדש בתורה בשבת נעשה שותף לקב"ה

המקובל רבי משה ב"ר יהודה אבן מכיר זצ"ל בספרו סדר היום (סדר סעודת שבת וסדר הלימוד בשבת) כתב בזה דברים נשגבים:

"וכל המחדש דבר חכמה ביום השבת אותה הנשמה מתעטרת מלמעלה בכמה עטרות, והקב"ה כביכול משתעשע בה ונושק אותה ומברכה ברכה שלימה. וכן אמר בזוהר הקדוש על הפסוק (ישעיה סה, יז): "בורא שמים חדשים וארץ חדשה", כי כל המחדש דבר ביום השבת אותו דבר מעלין אותו לפני הקדוש ברוך הוא ובאותם הדברים נבראים שמים חדשים וארץ חדשה".

וביאר בזה בעל הסדר היום זצ"ל ביאור נפלא: "והענין הוא על פי הפשט דכיון שאין העולם מתקיים אלא מצד עסק התורה כמ"ש: "אם לא בריתי יומם ולילה...", כשם שכל מי שאינו עוסק בתורה מחריב העולם כך כל העוסק בה מחדש אותה בעבורו שמתקיים יותר, המחדש חידושים ביום השבת מוסף על זה דלא מיבעיא שמקיימין אותה במה שהם, אלא שמחדשין אותה מחדש ומייפין אותה בעבורו, וכביכול נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית ואשריו ואשרי חלקו", עיי"ש.

ישנם חידושי תורה המיוחדים לשבת

סיפר אחד מקרובי משפחתו של החזון איש זצ"ל: ליל שבת אחת שהיתי במחיצת החזו"א זצ"ל, הוא פנה אלי והרצה בפני סברא עמוקה שחידש זה עתה בסוגיא ד"חזרה שליחות אצל הבעל". כאשר סיים את הדברים אמר לי: סברא כזו אי אפשר לעמוד על המתיקות והעריבות שבה כי אם לליל שבת קודש, בעת שזוכה אדם לנשמה יתירה...

כעין רעיון זה מופיע בספר ילקוט מעם לועז (שמות לא, יח): מטרת ירידת הנשמה היתירה בשבת קודש לגופו של אדם - בכדי לפתוח ולהרחיב את

פורים דיליה

הלב לדברי תורה, וכך יוכל להבין דברים עמוקים שאין בכוחו להשיג בדעתו בשאר ימות השבוע.

עוד מסופר: הגר"י פייגנבוים זצ"ל אמר פעם חידוש בהלכה לרבו האבני נזר זצ"ל, אמר לו רבו זצ"ל: חידוש זה בודאי התחדש לך בשבת. הוסיף האבני נזר זצ"ל ואמר: יש חידושי תורה שאין מציאות שיתחדשו כי אם בשבת קודש!

דרך לימודו של החתם סופר זצ"ל בשבת

על דרך לימודו של החתם סופר זצ"ל בשבת העיד בנו של הגאון הכתב סופר זצ"ל (ראה בספר חוט המשולש עמוד רנב):

בליל שבת קודש היה משכים ללימודו בערך שלש שעות לאחר חצות הלילה. הוא פנה לחדרו המיוחד שם היה נר דלוק מערב שבת ותיכף בירך ברכות השחר בהתלהבות גדולה מאד עד שירדו דמעות מעיניו מתוך שמחה וחדוה. בני הבית שישנו בחדר השלישי מחדרו המיוחד התעוררו משנתם לשמע קולו הנלהב. וכשהקשיבו לברכותיו בכו בכיות מרוב התעוררות.

אחר כך קרא לשני בחורים משיבתו וגם לאחד מבניו ולמד עמם ברוב חדוה ושמחה משניות וגמרא שבת ועירובין על הסדר.

היאך אפשר לטעום טעם גן עדן בעולם הזה?...

ידוע מה דהוה מרגלא בפומיה של הכתב סופר זצ"ל: יהודי הרוצה להרגיש טעם "גן עדן" בעולם הזה, ירגיל עצמו לקום בשבת בבוקר בהשכמה... והיה מאד מתפלא כיצד ייתכן שאנשים אינם מודעים לתענוג זה...

יש לציין שהכתב סופר זצ"ל גם כן נהג ללמוד בשבת בהשכמה מבעוד לילה, בצוותא עם עוד שלושה בחורים משום חשש "שמא יטה".

מקורותיה של ישיבת גרודנה

מהתבוננות בפרקי ההיסטוריה של בני התורה בכל הדורות ניתן לראות כי השבת היתה קודש עבורם לעסק התורה:

המשגיח רבי זיידל אפשטיין זצ"ל סיפר על תקופת לימודו בישיבת הגאון רבי שמעון שקאפ זצ"ל שבגרודנה: כאשר הגיעו שבתות החורף הבחורים היו מזדרזים מיד לאחר סעודת השבת לתפוס את מקומותיהם ליד הסטנדר והגמרא, כי ידעו הם כי מי שיאחר לבוא עלול לאבד מקומו, ועד חצות לילה היה בית המדרש מלא מפה לפה, כי בעלי בתים רבים מהעיר גרודנה היו מגיעים ומתאספים ללמוד בהיכל הישיבה.

וכך העיד הגאון רבי שמואל רוזובסקי זצ"ל שזוכר הוא כיצד זקני גרודנה היו מקפצים על השלג בלילות שבת של החורף תוך שהם מפלסים במגפיהם דרך אל בית המדרש. ועד לשעה שתיים אחרי חצות כותלי בית המדרש היו נעים ונדים מקול התורה אשר היה שם.

בליל שבת צריך ללמוד עשרה דפים גמרא!

ויש בנותן ענין להביא בזה דבריו של ראש ישיבת פונוביז' מרן הרב שך זצ"ל:

תלמיד מהישיבה נכנס לבית רבינו מרן הרב שך זצ"ל בליל שבת אחרי הסעודה ורצה לדבר עמו בלימוד, אמר לו רבינו זצ"ל: "בליל שבת, זה לא זמן לדבר בלימוד, אלא לחזור על גמרות, בליל שבת צריך ללמוד עשרה דפים גמרא!

ה"מתנה" של החפץ חיים זצ"ל

לסיום הענין: הגאון רבי חנוך העניך טובולסקי זצ"ל שהיה מקורב מאוד אל מרנא החפץ חיים זצ"ל סיפר שכאשר בא להיפרד מרבו אמר לו החפץ חיים זצ"ל כהאי לישראל:

פורים דיליה

“אני רוצה לתת לך מתנה טובה בטרם אנו נפרדים. ובכן הסכת ושמע: הנה במסכת שבת ישנם עשרים וארבעה פרקים. ובכל שבת הרי עורכים שלוש סעודות. איעצך אם כן שבכל סעודה תלמד שמונה פרקים מהמסכת, וכך תסיים את כל מסכת שבת בכל שבת, נמצאת מסיים בכל שנה לפחות נ”ב פעמים את המסכת, זו המתנה הטובה שברצוני להעניק לך”...
